

Vlaams
Parlement

ingediend op **659** (2015-2016) – Nr. 1
18 februari 2016 (2015-2016)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Kathleen Krekels en Caroline Gennez

over 'Operatie Tarra - Van bruto naar netto:
onderwijzend personeel ruimte geven
voor kerntaken'

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Axel Ronse, Willy Segers, Ann Soete, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

INHOUD

I.	Inleidende situering door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs.....	4
II.	Toelichting bij het onderzoeksrapport door Jeroen Backs en Kaat Huylebroeck van het Departement Onderwijs en Vorming	6
III.	Afsluitende beschouwingen door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs.....	10
IV.	Bespreking.....	12
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	12
1.1.	Tussenkost van Jo De Ro.....	12
1.2.	Tussenkost van Jos De Meyer	13
1.3.	Tussenkost van Caroline Gennez	14
1.4.	Tussenkost van Koen Daniëls.....	14
1.5.	Tussenkost van Ann Brussee.....	16
1.6.	Tussenkost van Kathleen Krekels	17
1.7.	Tussenkost van Steve Vandenberghe.....	18
1.8.	Tussenkost van Kathleen Helsen	20
2.	Antwoorden van de minister en de administratie	21
3.	Aanvullende vragen en opmerkingen van de leden	25
3.1.	Aanvullende tussenkomst van Jo De Ro	25
3.2.	Aanvullende tussenkomst van Steve Vandenberghe	25
3.3.	Aanvullende tussenkomst van Kathleen Krekels	25
3.4.	Aanvullende tussenkomst van Ann Brussee	26
3.5.	Aanvullende tussenkomst van Caroline Gennez.....	26
3.6.	Aanvullende tussenkomst van Koen Daniëls	27
3.7.	Aanvullende tussenkomst van Jos De Meyer.....	28
4.	Slotreplieken van de minister	29
	Gebruikte afkortingen	30
	Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	
	– Bijlage 1: Presentatie Operatie Tarra	
	– Bijlage 2: Operatie Tarra. Onderzoek naar planlast. Eindrapport	

In de Commissie voor Onderwijs werd op datum van donderdag 21 januari 2016 een gedachtewisseling gehouden met minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, over de 'Operatie Tarra', waarmee men de planlast in het Vlaamse onderwijs wil terugdringen. Bij het hierover door het Departement Onderwijs en Vorming gevoerde onderzoek werd toelichting verschaft door Jeroen Backs en Kaat Huylebroeck, beiden werkzaam bij de afdeling Strategische Beleidsondersteuning. Ze maakten hierbij gebruik van een powerpointpresentatie die, evenals het eindrapport van het onderzoek naar planlast, terug te vinden is als bijlage op de [dossierpagina](http://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Inleidende situering door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs

Minister *Hilde Crevits* benadrukt bij de aanvang van haar uiteenzetting dat ze de klachten van de leerkrachten over de planlasten zeer ernstig neemt. De afgelopen dagen zag men in de media allerlei voorstellen opduiken over onder meer teamwork en teamteaching. Dit weekend zit het Ouderpanel (voluit het 'Ouderforum Secundair Onderwijs') voor de laatste keer samen over de modernisering van het secundair onderwijs. Nog maar gisteren schreef een journalist in zijn niet onbelangrijke krant dat de beste besparing in de sociale zekerheid bestaat in investeren in onderwijs. Meer school, maar minder schools, vat ze de algemene teneur samen.

Onderwijs is in beweging. De minister stelt een enorm vertrouwen in onze directeurs en onze leraren vast: liefst 70 percent van de Vlamingen heeft vertrouwen in leraren. Daarna pas komen de gemeentediensten en de brandweer. Dat gegeven wordt echter niet zo goed vertaald in de klas of op school. Een van de grote ergernissen onder leerkrachten en directeurs is het vele papierwerk, de verantwoordingsdruk en de administratieve overlast, die hen afhoudt van hun kernopdracht.

Daarop citeert ze enkele getuigenissen. Een leraar stelde: "Als het niet geschreven staat, dan bestaat het niet.". Een directeur van een secundaire school zei: "De grootste stress hier is dat leerkrachten enorm veel tijd besteden aan orde en tucht en dan ook aan de les en dan de paperassen die ze moeten doen.". Een kleuterleidster verwoordde het als volgt: "Vroeger werd thuis opgevoed, nu soms alleen gevoed, de 'op' is wat weg.".

Leraren voelen zich soms uitvoerder van vreemde plannen. We moeten ons wapenen tegen de regeltjes op alle niveaus en het aantal opdrachten dat onderwijs krijgt. Dat is geen nieuw of uniek fenomeen. Ook in andere landen, zoals Nederland en het Verenigd Koninkrijk, ziet men dat het beleid nadenkt en actie onderneemt om de administratieve overlast in het onderwijs terug te dringen. De minister onderstreept dat het probleem zich overal voordoet en niet in een klap kan worden weggeveegd. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen om bij alles deze afweging te maken.

De afgelopen maanden werden reeds concrete maatregelen getroffen om het teveel aan regels en de grote administratieve druk voor scholen aan te pakken. Die maatregelen en een bevraging van het onderwijs moeten leiden tot een actieplan, dat Tarra werd gedoopt. Doel is immers de nettowinst te vergroten. De resultaten van het onderzoek 'Kom op tegen planlast' uit 2013 vormen de basis voor Operatie Tarra. Ze tonen dat planlasten een gedeelde verantwoordelijkheid zijn van overheid, netten en koepels, onderwijsinspectie, pedagogische

begeleiding en CLB's, maar ook van schoolbesturen, schoolgemeenschappen en schooldirecties.

Operatie Tarra bouwde hierop verder. Op 24 maart 2015 werd het officiële startschot gegeven. Thematische focusgroepen gingen aan de slag met de volgende vragen: besteden we momenteel onze tijd wel aan de juiste zaken? Hoe kunnen we het werk zo organiseren dat dit wel het geval is? Op welke wijze kunnen we onze krachten bundelen? In de focusgroepen zaten schoolleiders (directeurs, algemeen en coördinerend directeurs), afgevaardigden van schoolbesturen, schoolsecretariaten, middenkaders, leerkrachten, leidinggevers van CLB's, afgevaardigden van de koepels, het GO! en de vakbonden. Daarnaast werd aan het gehele onderwijsveld een oproep gedaan om per mail concrete illustraties van planlast door te sturen.

Uit de focusgroepen en de mailbox kwamen maar liefst zevenhonderd voorstellen. De vele voorstellen en suggesties tonen hoezeer het onderwijsveld zich betrokken voelt. Vandaag wordt het eindrapport van het onderzoek aan de commissie voorgesteld. Op die manier zal men een beeld krijgen van het verloop van het onderzoek, van de resultaten en van de verdere aanpak die moet leiden tot een algemeen gedragen actieplan.

Het onderzoek werd uitgevoerd door het Departement Onderwijs en Vorming, dat daarvoor over de nodige expertise beschikt. Zulks was in tijden van besparingen overigens ook de meest budgetvriendelijke oplossing. Het daaruit voortvloeiende rapport beperkt zich tot het gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs, maar een aantal voorstellen kan zeker getransponeerd worden naar andere onderwijsniveaus zoals het deeltijds kunstonderwijs en het volwassenenonderwijs.

De minister geeft ten slotte nog enkele bedenkingen mee. De grens tussen planlast en werkdruk is soms moeilijk te trekken. We kunnen wel een definitie geven van planlast, namelijk het geheel van ter discussie gestelde opdrachten en verplichtingen die leerkrachten ervaren als een belemmering van hun kerntaak. Maar er zijn verschillende standpunten over wat die kernopdracht van een leerkracht, een secretariaatsmedewerker, een directeur of een schoolbestuur inhoudt, en daardoor krijgen we ook een sterk uiteenlopende invulling van het begrip 'planlast'.

Men ziet ook veel misvattingen of verkeerde verwachtingen. Naar aanleiding van doorlichtingen sprongen een aantal daarvan erg in het oog. De topman van de inspectie is nochtans zeer duidelijk: "Als je documenten maakt enkel en alleen voor inspectie, dan zullen ze wel overbodig zijn.". Niettemin vertonen scholen vaak de veiligheidsreflex om zoveel mogelijk te verantwoorden.

Planlast vindt men op alle bestuursniveaus. Een deel wordt gecreëerd door de Vlaamse overheid zelf, maar niet alles. Bijzondere zorgen baart daarbij de impact van niet-onderwijsgebonden beleidsdomeinen. Opmerkelijk is dat men minder planlast ziet waar er een sterke schooldirecteur is. De directeur is veelal een poortwachter. Het liefst ziet de minister een directeur die zich niet vastklampt aan regeltjes, maar het gezond verstand laat primeren. Dat is een buffer tegen juridisering. Opmerkelijk ook is dat niet zozeer principes in vraag worden gesteld, maar wel de papierberg die daaruit volgt of dubbele registraties. Die laatste vindt de minister totaal niet kunnen.

Na de presentatie van het onderzoek door de ambtenaren van het departement wil minister Crevits met de commissie nagaan op welke wijze er verder te werk gegaan moet worden en welke antwoorden er kunnen worden gegeven op de vele legitieme verzuchtingen die naar boven gekomen zijn.

II. Toelichting bij het onderzoeksrapport door Jeroen Backs en Kaat Huylebroeck van het Departement Onderwijs en Vorming

Jeroen Backs, afdelingshoofd Strategische Beleidsondersteuning, Departement Onderwijs en Vorming, stelt het traject en de opbouw van het onderzoek voor, waarbij hij onderstreept dat het een product is van het gehele beleidsdomein. Na het geven van de opdracht in januari 2015 werd al snel (februari-maart) met het werk gestart, voortbouwend op het eerder genoemde rapport uit 2013 (Kom op tegen planlast), dat werd verdiept met zowel inzicht in de schoolinterne processen die tot planlast leiden als een schooloverstijgende blik op lijnen die voor het hele onderwijs gelden. Daarbij werd gewaakt over haalbaarheid, betaalbaarheid en de beperking van de extra planlast door het onderzoek zelf. Op 24 maart 2015 vond een collectief startmoment plaats. In april-juni – toen de implementatie van het M-decreet erg actueel was – werden de focusgroepen georganiseerd en kwamen de meeste reacties per mail binnen. In juli werd de inventarisatie aan de minister voorgelegd in de vorm van ruwe fiches, gevolgd door het eindrapport met de analyse in het najaar 2015. Op dit moment is de uitwerking van het actieplan aan de gang.

De twee onderzoeksvragen waren ruim geformuleerd. Welke opdrachten, activiteiten, processen hebben met betrekking tot de vastgestelde thema's geleid tot planlast of leiden bij de betrokken personeelsleden tot een (gevoel van een) gebrek aan autonomie? Hoe kan de planlast op korte en lange termijn gereduceerd worden en wie is daarvoor verantwoordelijk? Ook de reeds door de minister genoemde operationele definitie van planlast is breed, teneinde niets over het hoofd te zien. Wel werd de term 'irriterende regeldruk' uit de definitie van het eerdere rapport weggelaten. Het onderzoeksdomein werd beperkt tot gewoon en buitengewoon leerplichtonderwijs, en qua inhoud werden er vier thematische clusters afgebakend: curriculum, rechten en plichten van leerlingen en ouders, de school als organisatie, interne en externe kwaliteitszorg.

Achterliggend werd een vrij breed governance-model opgezet met heel veel verschillende en ook letterlijk heel veel betrokkenen met het oog op voldoende draagvlak bij de stakeholders. Naast de focusgroepen noemt hij het kernteam, het beleidsprojectteam, overleg met het kabinet, de begeleidingscommissie en themavergaderingen, waarbij hij op een slide een overzicht van de samenstelling van die respectieve groepen laat zien.

Bij de dataverzameling werd met twee sporen gewerkt. De algemene bevraging van het gehele onderwijsveld over planlast leverde 191 mails met 296 voorstellen op, waarop geen responsanalyse werd uitgevoerd. De thematische focusgroepen bestonden uit twaalf groepen met leraren en middenkader, schoolsecretariaten en directies, twee groepen met coördinerend directeurs, algemeen directeurs en schoolbesturen, twee groepen met de pedagogische begeleidingsdiensten, de vakorganisaties, de koepels en het GO! en een groep met CLB-directiemedewerkers (hoewel de CLB's zelf geen voorwerp vormden van het onderzoek). De samenstelling gebeurde op basis van een steekproef van scholen volgens de strata ligging, net, schoolgrootte en onderwijsvormen. De respons was van dien aard dat er niet minder dan drie steekproeftrekkingen nodig waren om de groepen vol te krijgen. Mensen hadden het immers te druk, vonden Brussel te ver of ervoeren dit zelf als planlast. Anderzijds waren er ook heel enthousiaste reacties. Het secundair onderwijs, het vrij gesubsidieerd onderwijs en de stedelijke context waren alle licht oververtegenwoordigd. De externe procesbegeleiding gebeurde door het bureau Levuur. De verslaggeving werd verzorgd door de overheid. In totaal leverde dit ongeveer 700 voorstellen op.

Aan de focusgroepen namen 138 personen deel, van wie minimum een en maximum vijf per school, waaronder 32 directeurs, 21 mensen uit het middenkader, 48 leerkrachten en 15 secretariaatsmedewerkers, 6 CLB-directieleden, 16 leden van schoolbesturen (algemeen of coördinerend directeurs). Daarop toont de spreker een slide met de verhouding tussen de deelname van gewoon en buitengewoon onderwijs bij de 18 basisscholen en de 31 secundaire scholen die deelnamen. Veel deelnemers bleken hun komst voorbereid te hebben met het hele schoolteam, wat het bereik nog vergroot, hoewel daar niet expliciet om gevraagd was. Uiteindelijk werden 49 scholen bereikt. De spreker laat nog opmerken dat in deze fase geen enkele vorm van censuur werd uitgeoefend. Pas bij de horizontale analyse en de vastlegging van de leidende principes werd gepoogd om een en ander op een hoger niveau van algemene conclusies te brengen.

Kaat Huylebroeck, dossierverantwoordelijke van Operatie Tarra binnen de afdeling, stelt daarna de algemene bevindingen voor. Ze bevestigt het enthousiasme en de goede voorbereiding van de deelnemers, en herhaalt dat het gaat om de ervaringen en percepties van de respondenten, dat geen onderscheid werd gemaakt tussen werkdruk en administratieve belasting, en dat evenmin technische correcties werden doorgevoerd. Foute interpretatie en slechte communicatie zijn immers evenzeer indicatief voor zowel overheid als koepels. Centraal staat de ervaring dat men niet genoeg met zijn kerntaak kan bezig zijn, dat zijn autonomie beperkt is, dat men niet goed weet of iets een regel is en waar hij vandaan komt, dat men louter uitvoerder is. Het gaat dus om meer dan zinloos papierwerk en irriterende regeldruk.

Over het curriculum (van eindtermen en ontwikkelingsdoelen, over leerplannen tot en met lesvoorbereidingen en handboeken) werden diverse vaststellingen gedaan. De opbouw wordt als te complex ervaren en de concretisering, de overlapping, het overleg en de koppeling als tijdrovend. Voor sommigen zijn er te veel doelen of eindtermen, voor weer anderen zijn ze te gedetailleerd, (daardoor) onduidelijk of onvoldoende afgebakend. Met betrekking tot de vakoverschrijdende eindtermen wordt speciaal gevraagd het aantal te herbekijken, de registratie van het nastreven terug te dringen, ze te integreren in de vakgebonden eindtermen en te helpen bij de realisatie. Dat men elk doel voor elke leerling afzonderlijk moet registreren, wordt als bijzonder lastig en tijdsintensief ervaren. Verder wordt hier de verantwoordingsdrift vernoemd, evenals de toename van de maatschappelijke opdrachten zowel binnen als buiten het curriculum.

Wat de kwaliteitszorg betreft, vermeldt ook deze spreekster de frappante uitspraak dat wat niet op papier staat, niet bestaat voor de inspectie. Scholen zetten een hele kast vol documenten klaar voor de doorlichtingsweek, hoewel de inspectie zelf zegt dat dat niet hoeft. Men weet niet goed wat verwacht wordt of wat het referentiekader is. De school is bang dat de papieren neerslag niet weergeeft waar zij mee bezig is, vraagt om rekening te houden met haar eigen schoolcultuur, om dat te kunnen uitleggen in een gesprek en vooral ook om nuttige feedback te krijgen.

Van de druk van niet-onderwijsgebonden regelgeving worden erg uiteenlopende illustraties gegeven: brandweerverslagen, voedselinspectie, veiligheidsvoorschriften, de keuring van speeltoestellen. Scholen zijn overbezorgd om in orde te zijn en dat op papier te kunnen aantonen. Zij ervaren verder dat veel van die normeringen niet schoolproof geformuleerd zijn.

Wat rechten en plichten betreft, wijst men op de toenemende formalisatie van verslagen van klassenraden en deliberatieprocessen, en de verplichting om te bewijzen dat men remediëring heeft aangeboden. Men heeft niet zozeer moeite met de verantwoording op zich maar wel met procedurele aspecten die

professionele beslissingen te niet doen. Frustrerend is ook dat tegenover hun plichten als leerkracht geen of minder plichten van ouders staan. Over het schoolreglement wordt niet zo veel gesignaleerd behalve dat het steeds omvangrijker wordt om te kunnen bewijzen dat men juridisch met alles in orde is, terwijl zowel ouders als leerkrachten om leesbaarheid en beknoptheid vragen. In het tijdperk van de digitale communicatie verwachten de ouders van de leerkrachten ook permanente bereikbaarheid. Die druk wordt nog verhoogd door de toename van het aantal gescheiden ouders, waardoor het informatiewerk verdubbelt.

Het thema 'personeelsbeleid' wordt zowel vanuit werknemers- als vanuit werkgeversperspectief bekeken. In het eerste gaat het over taak- en opdracht-omschrijving en werkverdeling (vast rooster versus losse afspraken), in het tweede om de vaste benoeming (daarinnen variërend van pleidooien voor afschaffing tot omvorming naar een echt hrm-instrument), de ontoereikende regels voor vervangingen en het tijdrovende werk dat daarin kruipt. Terwijl het eerste perspectief dus vooral schoolinterne regels betreft, zijn dat bij het tweede vooral centraal vastgestelde regels.

Het andere thema binnen school als organisatie is de vraag naar meer professionalisering en naar meer samenwerking in school en over de schoolgrenzen heen. Hierover werden constructieve voorstellen aangedragen. De deelnemers kiezen duidelijk voor kennisdeling en efficiëntiewinst. Meer dan elders bleek hier hoe dun de grens is tussen werkdruk, werkorganisatie en planlast.

Wat zorg betreft, dook de vraag op naar een duidelijkere taakstelling voor het CLB, dat overbevraagd wordt. Het kan niet snel genoeg op dringende vragen ingaan, waardoor bij zeer problematische opvoedingssituaties geen duurzaam traject kan worden doorlopen. De uitwisselbaarheid van leerlingengegevens in een leerlingvolgsysteem wordt door de ene verguisd en door de andere als zinvol ervaren. Men vraagt wel om een betere en elektronisch onderbouwde uitwisseling tussen scholen en met CLB's, rekening houdend met de privacy. Dat laatste zou gerealiseerd kunnen worden door te voorzien in aparte ingangen en in afgeschermdede gedeelten van informatie over leerlingen, gedifferentieerd naargelang de gebruiker. Verder wordt de complexiteit van de gon-procedure vermeld, de aanvullende bepalingen en formele afsprakennota voor de samenwerking tussen school en CLB, het opstellen van handelingsplannen, de zin en de vorm van de attestering door het CLB.

De laatste vaststellingen betreffen de digitalisering, die absoluut iedereen nuttig vindt. Men is er tevreden over en vraagt een verdere uitbouw van de bestaande initiatieven op dit vlak zoals DISCIMUS, Mijn Onderwijs en KlasCement. Schoolintern signaleert men incompatibiliteit van systemen zoals die voor de registratie van aan- en afwezigheden, en het feit dat de op de markt zijnde systemen onvoldoende aangepast zijn aan de onderwijscontext.

Jeroen Backs bespreekt daarop (per stakeholder) de leidende principes met betrekking tot planlast die uit analyse van deze vaststellingen zijn voortgekomen. Drie ervan gelden voor alle actoren. Nogal wat leraren in de focusgroepen maakten melding van de negatieve perceptie van hun beroep bij het publiek en (soms) bij de pers. In de plaats van dat deficitdenken wil men als geëngageerde professionals erkend worden. Verder is een oplossing nodig voor de paradoxale verhouding tussen de algemene vraag naar meer autonomie en die naar meer kader, richtlijnen en ondersteuning (kwestie van voldoende houvast te hebben). Gevolg van een en ander is dat men om zeker juist te zijn de zwaarste procedure kiest ofwel teruggrijpt naar 'one size fits all'-modellen, wat evenmin werkt. Derde punt is de vraag naar een debat over de afbakening van de kernopdracht van het

onderwijspersoneel. Iedereen is het erover eens dat daarbij naast lesgeven een aantal administratieve taken horen, maar men is het niet eens vanaf waar men die als planlast kan beschouwen.

Ook in de leidende principes specifiek voor de leerkrachten duikt een paradox op, met name tussen de vraag naar meer samenwerking in leerkrachtenteams en de (internationale) vaststelling dat dit heel weinig gebeurt. Op het punt van de kritische reflectie over het eigen functioneren is nog veel winst te boeken, maar ook op het vlak van kennis- en expertisedeling op school waar de bestaande instrumenten momenteel onderbenut worden. De verrijkte data die via Mijn Onderwijs worden teruggegeven aan scholen, worden wel als heel positief ervaren als vertrekpunt voor teamleren. Vandaar de eerder genoemde vraag om dergelijke initiatieven verder uit te bouwen. Dit geldt ook voor de uitwisseling van didactisch materiaal van en voor leerkrachten via KlasCement. Van de opleiders en de pedagogische begeleidingsdiensten wordt ondersteunend en faciliterend optreden verwacht.

Wat de school als organisatie betreft, bevestigt hij nogmaals de sterke correlatie tussen sterk leiderschap en lagere planlast. Zwakkere leiders klampen zich eerder vast aan controle, maar dat is niet typisch voor onderwijs. Naast de versterking van leiderschap, vragen directies ook ruimte om een passend personeelsbeleid te voeren. De huidige rechtspositieregels worden als een keurslijf ervaren. Ook de schoolbesturen vragen om verdere professionalisering. Met die leiderschapskwestie hangt ook de evolutie van registratiedrift naar intelligente verantwoording samen. De noodzaak van die laatste erkent men, op voorwaarde tenminste dat ze opnieuw wordt ingezet voor de versterking van het eigen schoolbeleid.

De spreker komt daarna tot de leidende principes met betrekking tot de beleidsmakers. Ten aanzien van het beleid is een belangrijke verzuchting die naar meer betrokkenheid van en overleg met het werkveld bij de beleidsvoorbereiding. De spreker noemt de concepten 'consultatie', 'participatie' en 'cocreatie'. Naast de vraag om meer tijd en aandacht voor implementatie, is er ook die naar uitleg over de rationale achter beleidsbeslissingen, en dan niet alleen die van de Vlaamse overheid, maar ook die van de koepels bijvoorbeeld. In het verlengde daarvan zou men ook graag een beter zicht krijgen op wie nu precies welke verwachtingen heeft ten aanzien van de school. Nu gebruikt men daarvoor te vaak de wat amorphe aanduiding 'Brussel'. Verder wil men kwaliteitsvolle regelgeving, die duurzaam is en begrijpelijk. Men vraagt ook om tijdig na te denken over de implementatie en daarvoor in langere termijnen te voorzien dan doorgaans het geval is in de genummerde decreten, die in september al in werking moeten treden. Met betrekking tot de overheidscommunicatie pleit men voor professionalisering en een beter, tijdig en volledig bereiken van de doelgroep, waarbij men eerst de algemene regel uitlegt en dan pas de uitzondering. Verder nodig is meer inzet op monitoring en evaluatie van beleid, evenals het schoolproof maken van niet-onderwijsgebonden regelgeving, en het uitklaren van de relatie tussen eindtermen, leerplannen en leermiddelen.

Tot slot gaat hij nog in op de principes met betrekking tot de digitalisering. Men vraagt hier vooral een zo groot mogelijke afstemming zodat men slechts één keer gegevens hoeft mee te delen, waarvan dan ook andere scholen, overheden of de koepels gebruik kunnen maken zonder ze zelf nog een keer op te vragen. In de schoolinterne processen is er duidelijk nog een lange weg af te leggen op het vlak van digitalisering en het is dan ook belangrijk om in de verdere professionalisering te investeren.

Kaat Huylebroeck legt uit wat er verder nog te gebeuren staat. Het team dat het rapport heeft opgesteld, wil graag ook het vervolgtraject uittekenen, in samenwerking met de mensen die door de begeleidingscommissie als experts

naar voren worden geschoven. Doel is via een reeks van themavergaderingen te komen tot een gedragen actieplan. Daarbij wil men zoveel als mogelijk rekening houden met de context en de reeds lopende initiatieven. Operatie Tarra creëert geen nieuwe fora als er al bestaan, maar plaatst in dat geval thema's op hun agenda. Verder wil men rekening houden met wat in het regeerakkoord staat over het wat en het hoe, met respect voor de vrijheid van onderwijs en de vrijheid van onderwijsorganisatie. Er wordt uitgegaan van ieders kerntaken en er worden verschillende beleidsinstrumenten ingezet: communicatie, ondersteuning, expertise- en kennisdeling en regelgeving.

Niet alle fundamentele kwesties moet binnen Operatie Tarra geregeld worden. In Tarra komt het aan op onderwerpen waarmee men direct(er) aan de slag kan. In dat opzicht roept de spreekster dan ook op om het bronmateriaal met bekwaame spoed en goed te bekijken. Acties mogen vanzelfsprekend niet leiden tot planlastverhoging, laat staan disproportionele planlastverhoging, voor andere actoren. Als laatste voorwaarde noemt ze het introduceren van planlastreductie als doelstelling in alle lopende beleidsprojecten en -initiatieven.

Daarna noemt ze de zeven actieterreinen waarop er gewerkt zal worden: niet-onderwijsgebonden regelgeving, curriculum, kwaliteitszorg en onderwijsinspectie, informatisering en digitalisering, ondersteuning en beleidsvoerend vermogen, informatie en communicatie, personeel. Dat laatste gegeven moet zijn beslag krijgen in het loopbaandebat. Doel is dat de leden van de begeleidingscommissie experts aanwijzen om op die verschillende gebieden mee na te denken over concrete acties, hoe die gevalideerd kunnen worden en binnen welke termijn. Dit alles moet leiden tot een goed gestructureerd concreet plan van aanpak, met duidelijke afspraken over wie wat opneemt, welke middelen ingezet worden en welke timing gehanteerd wordt.

Tot slot vermeldt ze nog de succesvolle themavergadering die reeds op 7 december 2015 plaatsvond over niet-onderwijsgebonden regelgeving. Op een slide worden alle thema's opgesomd, waarvan ze er twee speciaal vermeldt: een onderwijsspecifieke regeling over auteursrechten voor onderwijsinstellingen en een eenduidig instrument voor de toepassing en de controle van de normen inzake woonbaarheid, veiligheid, gezondheid en hygiëne.

III. Afsluitende beschouwingen door minister Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs

Minister *Hilde Crevits* onderstreept nogmaals dat er overall en op elk niveau inspanningen zullen moeten worden gedaan. Daarbij kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan een soort tarratoets bij elke nieuwe maatregel. Ze stelt tevens dat het voor zich spreekt dat er bijzonder veel aandacht moet gaan naar het hrm- en personeelsbeleid op de scholen, waartoe ook de verdere professionalisering van de directeur behoort. Die elementen zitten, zoals gezegd, reeds vervat in het loopbaandebat, waarover dan ook geen nieuwe werkgroep wordt opgericht. Van de commissieleden verwacht zij dat ze de genoemde elementen ook meenemen in het debat dat ze zullen voeren over de eindtermen en de leerplannen.

Daarna overloopt ze de maatregelen die reeds genomen zijn. Leerkrachten krijgen vanaf nu hun salarisbriefjes elektronisch bezorgd. De historische gegevens van het onderwijspersoneel zijn gedigitaliseerd. Onderwijs maakt zo werk van een klantvriendelijke en duurzame dienstverlening. Op dit ogenblik stellen de federale ministers Daniel Bacquellaine en Willy Borsus een nieuwe functie in Mypension.be voor, waar iedereen kan zien hoe zijn pensioenregeling in

elkaar zit en wanneer hij met pensioen kan gaan. Hiermee wordt veel zoekwerk uitgespaard.

Verder kunnen scholen nieuwe vestigingen in gebruik nemen zonder een hoop papieren te moeten invullen, een melding volstaat. De minister verzekert dat dergelijke nieuwe vestigingen sowieso door de inspectie gecontroleerd zullen worden, maar wil voldoende vertrouwen geven en dat niet vooraf doen.

De aanvraagformulieren voor de studietoelagen worden zowel digitaal als op papier herleid van zes naar twee pagina's. De spijbelbrief, de waarschuwingsbrief die ouders ontvangen wanneer hun kind spijbelt, en het verplicht doktersbriefje voor een afwezigheid vlak voor of vlak na een schoolvakantie zijn al afgeschaft. Dat de cijfers niet zijn gestegen, bewijst dat die documenten geen effect hadden.

Verder is het de bedoeling om de inspectie op dezelfde leest te schoeien als het goedgekeurde kwaliteitszorgsysteem voor hogescholen en universiteiten. Van permanente controle gaat men naar Inspectie 2.0, die het interne kwaliteitszorgsysteem van de school als referentie neemt voor haar onderzoek. De huidige inspectie werkt aan een kader met leidende principes. De discussie over de grens tussen feedback vanwege de inspectie en de pedagogische vrijheid van de school vindt de minister veeleer steriel. Beide moeten samenwerken. De minister beseft dat de overheid dit niet kan opleggen maar zij kan de inspectie wel vragen om te werken aan voldoende sterke bruggen met de pedagogische begeleiding, die dan met haar gegevens aan de slag kan gaan. Op sommige plaatsen gebeurt dat al perfect, op andere is er nog werk aan de winkel.

Scholen vinden het belangrijk om gegevens maar één keer te hoeven verstrekken. Even belangrijk is evenwel dat gegevens ook ter beschikking blijven van de scholen, veeleer dan dat ze zelf databanken moeten bijhouden over hun afgestudeerden. Dat gebeurt sinds dit schooljaar systematisch via Mijn Onderwijs. De scholen beslissen dan zelf wat ze daarmee doen.

De inspectie roept de scholen actief op om niet langer bergen papier klaar te leggen bij bijvoorbeeld een doorlichting. De documenten die ertoe doen, volstaan. Al vanaf dit schooljaar vinden bepaalde initiatieven ingang. De minister noemt heldere communicatie over het verloop van een doorlichting van een school, het screenen van documenten en acties om het bewustzijn van inspecteurs te versterken om de druk voor de scholen te verlichten. Ook daar is er de duidelijke wil en het engagement om het met minder papier te doen.

Zij erkent verder dat omzendbrieven leesbaar moeten zijn en moeten beginnen met de essentie. In het aanstaande Onderwijsdecreet XXVI staan ook belangrijke maatregelen om de planlast te verminderen: een vereenvoudigde en versnelde berekening van de bijkomende uren klassenraad, de bijscholing-begeleiding in het buitengewoon secundair onderwijs en de afschaffing van de verplichte taalscreening voor anderstalige nieuwkomers.

Er loopt ook een heel belangrijke oefening betreffende de codificatie van de onderwijsregelgeving, waarin zij helemaal gescreend wordt. Als voorbeeld noemt ze de bepaling uit de Schoolpactwet van 1959 dat scholen die in de subsidieregeling zijn opgenomen, daar jaarlijks een bevestiging van krijgen. Dit wordt al heel lang niet meer toegepast. Een ander voorbeeld is een bepaling uit een koninklijk besluit van de jaren zestig over het opsporen van besmettelijke ziekten. Een aanzienlijk aantal verouderde en overbodige bepalingen zal opgeheven worden, zeker een vijftigtal.

Daarop vernoemt zij de afschaffing van het verplicht bijkomend medisch onderzoek voor de inschrijving van door het CLB doorverwezen leerlingen in het

buitengewoon onderwijs en de overdracht van niet-aangewende personeelsmiddelen en lerarenuren. In het op stapel staande OD XXVI is ook de afschaffing opgenomen van de bekendmaking vooraf door het deeltijds bso van hun programmering, aangezien Onderwijs toch al toegang heeft tot die informatie. Ook de toegang van personen met een handicap tot het dko is administratief vereenvoudigd, net als het individueel vervoer voor kinderen in het buitengewoon onderwijs, dat wordt geautomatiseerd. Het attest van het kinderbijslagfonds voor dko-studenten tussen 18 en 24 is afgeschaft.

Ze erkent wel dat de integratie van de verslagen buitengewoon onderwijs voor de toegang tot gon in één formulier niet de verwachte winst heeft opgeleverd, omdat ook de netten verantwoording vragen. Ook op de andere niveaus (koepels, netten, leerplanmakers enzovoort) valt dus nog winst te boeken, concludeert de minister. Waar mogelijk wordt de automatisering volop verdergezet. Als voorbeeld van dergelijke automatisering geeft ze de koppeling met de (federale) databank inzake leefloon, hetgeen het automatisch toekennen van de studietoelage aan specifieke doelgroepen moet vergemakkelijken.

Tot slot wil ze ook een lans breken voor het schoolproof maken van regelgeving buiten het onderwijs. Vooral voor directies blijkt dit een belangrijke bron van planlast te zijn: de veelheid en de snelle wijzigingen leiden tot kopzorgen. Ze wil een goed zicht krijgen op de impact van een en ander om dan de zaak regelgeving per regelgeving meer op maat van de scholen te brengen. Zelf is ze in het Masterplan Scholenbouw al bezig met de afstemming met Welzijn, dat zijn eigen normen heeft, wat geïntegreerde multifunctionele bouwprojecten ontmoedigt.

Recent nog werden alle scholen op de hoogte gebracht van de administratieve vereenvoudiging bij de aangifte van sociale risico's (werkloosheid, ziekte-uitkering en arbeidsongevallen). Scholen moesten tot eergisteren alles op papier bezorgen aan de diverse instellingen van de sociale zekerheid. Dat zorgde voor heel wat administratief werk. In de loop van 2016 zullen heel wat formulieren vervangen worden door digitale aangiften. De administratie zal deze administratieve verplichting zo veel mogelijk overnemen van de onderwijsinstellingen en de nodige gegevens rechtstreeks aan de instellingen van de sociale zekerheid bezorgen.

De minister start ook gesprekken op met de federale overheid, SABAM, SEMU en Repobel om te komen tot een onderwijsspecifieke regeling voor auteursrechten en reprografie.

Ze onderstreept tot slot dat niet alleen de overheid zelf maar ook haar onderwijspartners de nodige inspanningen moeten doen. Ze roept de auteurs van het rapport op deze toelichting ook aan de onderwijsverstrekkers te geven. Haar doel is tegen het zomerreces een nauwkeurig beeld te hebben van de acties van alle actoren. Positief is alvast dat alle organisaties in de begeleidingscommissie van Operatie Tarra bereid zijn zich te engageren in de planlastreductie.

IV. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van Jo De Ro

Jo De Ro treedt de verklaring van de minister bij dat iedereen zijn verantwoordelijkheid moet nemen. Hij herinnert in dat verband aan de afschaffing destijds van de spoedtelling door de regering, die enkele dagen later door de koepels – op

vraag van de pers – opnieuw werd ingevoerd. Dat het enthousiasme van de inrichtende machten op sommige terreinen eerder klein is, baart hem dan ook zorgen, in het bijzonder omdat sommigen vinden dat de overheid zich daar niet moet mee bemoeien, en in de wandelgangen zelfs van een soort 'staatsgreep' gewagen, zeker wat het curriculum betreft. Is die indruk terecht? Kan en moet er met andere woorden verder aan het draagvlak worden gewerkt? Hebben alle zeven werkgroepen evenveel kans op slagen? Kwamen er verschillen naar boven tussen de netten? Hij wijst dienaangaande op de strengere regels inzake overheidsopdrachten waaraan stedelijke en provinciale scholen zich te houden hebben.

De rol en het belang van een sterke directeur kan hij alleen maar onderschrijven. Maar daarbij speelt ook de opleiding een grote rol. Die kan bijvoorbeeld een leerlingenvolgsysteem als een last of als een versterking voorstellen. Het is zijns inziens van essentieel belang dat de koepels en het politieke niveau kerntaken afbakenen waarover weinig of geen discussie bestaat.

Komen op het vlak van de unieke mededeling van gegevens tegen de zomer acties ten aanzien van de domeinen Welzijn of Binnenlandse Aangelegenheden? Is iedereen het met de minister eens dat alle doelgroepen moeten bereikt worden met centrale communicatie in de plaats van door andere partners gekleurde communicatie? Hij suggereert om op elk formulier te zetten van wie het komt, zodat meteen duidelijk is of het wel van de overheid zelf is. Verder wijst hij erop dat niet-onderwijsgebonden documenten, zoals brandweer- of keuringsverslagen, er wel degelijk moeten zijn, al is het dan digitaal. Of wil men – wat onwaarschijnlijk is – helemaal geen doorlichting meer op dat vlak? Belangrijk voor de planlast lijkt hem vooral dat het goed georganiseerd is.

Kan reguleringsimpactanalyse bij nieuwe regelgeving ook gericht worden op het onderwijs? Het lid suggereert dat ook de Commissie voor Onderwijs en de onderhandelingscomités deze uitdaging zouden opnemen. Hij is blij met de gunstige berichten over kennisdeling, die aansluiten bij zijn ervaring. Hij pleit ook voor Tarra-afspraken met de 'softwareboeren' in de vorm van minimumnormen. Van Inspectie 2.0 verwacht hij veel, maar het succes is niet gegarandeerd. Tevens waarschuwt hij voor het hanteren van criteria als schoolse achterstand om de frequentie van de inspectie te bepalen. Niet alle scholen krijgen immers dezelfde leerlingen over de vloer.

In een datawarehouse kan veel informatie gedeeld worden door koepels, inrichtende machten en scholen. Valt daar snelle winst te boeken? Tegenover de klacht over het vele bellen om een vervangleerkracht te vinden, plaatst hij de ervaring van leerkrachten in wording die geen vacatures vinden van scholen, terwijl die er wel degelijk zijn. Om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen, pleit hij voor een verplichte, centrale verzameling van alle vacatures die door de belastingbetaler worden betaald.

Hij pleit tot slot ook voor een regelmatige opvolging in deze commissie van de uitvoering van het actieplan en tevens voor het horen van de andere onderwijspartners hierover.

1.2. Tussenkoms van Jos De Meyer

Jos De Meyer vindt dat al nuttig werk gepresteerd is maar dat ook nog veel te doen is. In gesprekken met onderwijsmensen valt het hem op dat ze de administratie vandaag de dag reeds als minder planbelastend ervaren. Ze zijn wel bezorgd om tijdige informatie over de regelgeving en om de leesbaarheid van de besluiten. Inspectie en doorlichting daarentegen worden wel nog steeds als belastend gepercipieerd. Daarnaast kunnen ook de koepels, de begeleidingsdien-

sten en de directies dat zijn. Opvallend is de trend naar juridisering. Men ontwikkelt een soort preventief gedragsspatroon, om rechtszaken te vermijden. Ook moet men soms een beroep doen op specialisten om de externe wetgeving te begrijpen.

Op zich is het terecht dat zoveel belang wordt gehecht aan het verwachtingspatroon van ouders, maar soms staat daar een al te veelvuldige verantwoording van elke (tussentijdse) evaluatie tegenover en een gebrekkige interesse in hun mogelijke bijdrage aan de remediëring van problemen. Wat de inspectie betreft, is in elk geval een gesprek met mensen in het veld noodzakelijk, al was het maar om de ballon te doorprikken van de verhalen die over de inspectie de ronde doen. Tot slot vraagt hij aandacht voor de toenemende eisen waaraan directeurs blootgesteld worden in een niet altijd even duidelijke positie en met snellere wijzigingen dan vroeger.

1.3. Tussenkomen van Caroline Gennez

Caroline Gennez wijst erop dat het fenomeen 'planlast' niet nieuw is maar integendeel al lang bekend is. Het onderzoek geeft duidelijk aan dat de ervaring van planlast niet eenduidig maar individueel en contextgebonden is. Leraren ervaren de planlast minder als hun autonomie groot is en de schoolorganisatie sterk. De minister wil van de aanpak van planlast een speerpunt van haar beleid maken en zelfs de besparingen compenseren met minder regeldruk en administratieve rompslomp. Zij beloofde in september 2014 in het parlement snelle en ingrijpende maatregelen. De fractie van mevrouw Gennez steunt haar daarin maar stelt vooralsnog alleen kleine resultaten, zoals de afschaffing van het doktersbriefje bij ziekteverzuim, vast. Op het concrete actieplan blijft het nog altijd wachten.

Sp.a heeft daarom een aantal concrete voorstellen voor haar. Een belangrijk aandachtspunt is de versterking van de directies in hun managementopdracht, terwijl de regering net op dat kader bespaarde. Dat is een foute keuze, want het belet directeurs te focussen op personeelsbeleid en hun pedagogisch project. Concreet stelt ze voor het beheer van infrastructuur voortaan te organiseren op het niveau van scholengroepen en -gemeenschappen. Verder bepleit ze een geüpdatet vademecum waarin de hele, voortdurend wijzigende niet-onderwijsgebonden regelgeving op allerlei niveaus transparant gebundeld wordt, evenals de uniforme rapportering daarover. Zo wil sp.a geen losse, vage veiligheidsnormen voor scholen maar wel dat die exact weten wat ze moeten rapporteren.

Vervolgens pleit ze – met respect voor de pedagogische vrijheid – voor meer eenvormigheid in de leerplannen, die thans door hun verscheidenheid beginnende leerkrachten (die vaak van school naar school moeten gaan) in verwarring brengen. Tot slot bepleit ze een kader voor proefprojecten in de brede school, om andere dan lesopdrachten, zoals toezicht en opvang, kwaliteitsvol te organiseren zonder dat ze belastend zijn voor de leerkrachten. Ze meent dat de tijd van het studeren over de kwestie voorbij is en dat het hoog tijd is om de nodige investeringen te doen om nu echt uitvoering te geven aan het planlastrapport uit 2013.

1.4. Tussenkomen van Koen Daniëls

Koen Daniëls benadrukt dat zijn fractie veel belang hecht aan planlastvermindering. Als onderwijzers veel energie moeten steken in papierwerk, dan kunnen ze die niet meer inzetten voor het eigenlijke onderwijs. Daarom is hij blij dat dit rapport er is en dat het werk zal voortgezet worden.

Hij heeft een aantal concrete vragen. De onderwijsinspectie probeert na te gaan of er horizontale en verticale leerlijnen zijn. Hoe moet ze dat doen als de scholen geen documenten moeten voorleggen? Met betrekking tot de focusgroepen meent hij begrepen te hebben dat een ervan niet meer zou zijn samengekomen, omdat de koepels dat niet meer nodig vonden.

Het Tarrarapport gaat in op de planlast die afkomstig is van de overheid en van de koepels. Het mesoniveau – dat zijn alle diensten en organisaties tussen de koepels en de overheid enerzijds en de scholen anderzijds (de pedagogische begeleidingsdiensten situeren zich bijvoorbeeld op dit niveau) – wordt in het rapport niet aangegeven als een bron van planlast. De minister wil een aantal documenten automatiseren en geen al bekende informatie meer opvragen. Dan zijn er echter nog altijd de stakeholders die informatie opvragen voor de voorbereiding van de standpunten die ze willen innemen bij de onderhandelingen met de overheid. Daarop zou het Tarrarapport nog wat dieper moeten ingaan.

Professionaliteit impliceert ook het afleggen van rekenschap. De peilingsproeven moeten toelaten om rekenschap af te leggen op systeemniveau. Een persbericht stelt dat de invulling van Inspectie 2.0 al ver gevorderd is. Men zou zich daarbij sterk geïnspireerd hebben op het hoger onderwijs. Hij vindt dat men daarbij niet te snel mag gaan.

Hij vindt ook dat men de discussie over de eindtermen in het leerplichtonderwijs niet mag overlaten aan de scholen zelf. Er zouden 43 leerkrachten geselecteerd zijn voor die discussie. Hoe gebeurde die selectie? Ging het om een open oproep? Hoe zijn de sociale partners hieraan gerelateerd? Gaat het met andere woorden om leerkrachten die lid zijn van een vakbond?

Het rapport merkt op dat de organisatie van de school een grote invloed heeft op de manier waarop men omgaat met planlast. Hij denkt niet dat men het probleem kan oplossen met louter schaalvergroting. De directeur zelf speelt een cruciale rol. Het is belangrijk om de directie sterker te maken veeleer dan bepaalde uitvoerende taken te verschuiven naar een ander niveau.

Het rapport gaat in op de maatschappelijke opdrachten van het onderwijs. Leerkrachten zijn echter geen welzijnswerkers, al is hun taak wel ruimer dan het bijbrengen van kennis. In het kader van de asielcrisis worden de leerkrachten ook nog eens geconfronteerd met leerlingen die het Nederlands niet machtig zijn. Men moet erover waken dat hun draagkracht niet overschreden wordt.

De opmerkingen die betrekking hebben op het personeel worden doorgeschoven naar de werkgroep Lerarenloopbaanpact. In dat kader vraagt het lid ook aandacht voor de leerkrachten die al een tijdje aan het werk zijn, maar die toch nog geen vaste benoeming of geen TADD hebben. Die mensen moeten elk jaar opnieuw solliciteren en andere vakken voorbereiden. Ze moeten dus telkens alles herdenken. Het rapport spreekt zich uit voor maatwerk. Dat ziet hij ook als een pleidooi tegen mastodontscholen.

Het rapport van 2013 pleitte voor rust in het onderwijs. In dit rapport vindt hij dat niet terug. Het blijft nochtans belangrijk om de leerplannen niet telkens opnieuw aan te passen vanuit een drang naar verandering. Soms zijn de leerkrachten pas klaar met het herwerken van de cursus en van het materiaal, en het leerplan wordt al opnieuw omgegooid.

De hoeveelheid beleidsinformatie die de leerkracht bereikt, leidt tot verwarring en onmacht. Dat laatste duidt hij als de dualiteit tussen vrijheid en duidelijke instructies over wat men precies moet doen. De beslissingen van de overheid worden toegelicht in de omzendbrieven en in Lerarendirect. Het tijdschrift Klasse

kan, door de redactionele vrijheid, al een zekere mate aan interpretatie bevatten. Dan zijn er de mededelingen vanuit de koepel, die doorstromen via de directie. Er is ook de informatie vanuit de pedagogische begeleiding en de visie vanuit de sociale partners. Daarom sluit hij zich aan bij de opmerking van Jo De Ro dat men duidelijker moet communiceren of het al dan niet gaat om beslist beleid.

Hij vindt dat de lerarenopleiding de toekomstige leerkrachten zou moeten bijbrengen om, bij een bijkomende verplichting, te vragen naar het decreet en het besluit van de Vlaamse Regering waarop die verplichting gebaseerd is. Als men dat niet kan voorleggen, dan bestaat er geen verplichting. Het merendeel van de leerkrachten denkt bijvoorbeeld dat men geen punten meer mag aftrekken voor spellingfouten in niet-taaltvakken. Dat staat echter nergens vermeld in de regelgeving. En een klassenraad kan wel degelijk ook nog altijd autonoom beslissen om bijkomende proeven te organiseren.

Hij gaat nog in op wat hijzelf de 'regelroetsj' noemt. Een regel wordt soms afgeschaft door de administratie Onderwijs om dan opnieuw ingevoerd te worden door een ander niveau, zodat de planlast uiteindelijk niet vermindert.

De minister heeft al een aantal maatregelen opgesomd die de planlast kunnen terugdringen. Deze maatregelen gaan onder meer over de oprichting van nieuwe vestigingen, programmatie, vervoer, tests, spijbelen, leefloon, kinderbijslag en studietoelagen. Over het algemeen hebben ze vooral een impact op de administratie van de school. N-VA denkt dat men ook werk moet maken van maatregelen die de planlast verminderen voor de leerkracht.

1.5. Tussenkoms van Ann Brussel

Ann Brussel hecht veel belang aan de kwaliteitszorg en het curriculum. Het is echter een complexe zaak om dat af te stemmen op de verwachtingen van de onderwijsinspectie. Als men op dat vlak geen goede beslissing kan nemen, dan zal de Operatie Tarra onvoldoende krachtig zijn. De verouderde regelgeving die niet meer van toepassing is, werd al aangepakt. Een tweede belangrijk aandachtspunt is de professionalisering van de directeurs. Ze hecht veel belang aan een sterk leiderschap in de scholen, dat vertrouwen stelt in het personeel. Dat betekent concreet dat de leerkrachten niet elke stap rond evaluatie, oriëntering en begeleiding van de leerling op papier moeten zetten. Dit kan zorgen voor een immense werklust bij de leerkrachten. Het weegt ook op de motivatie. Een directeur die de leerkrachten kan doen samenwerken om de taken te verdelen, zal ook de planlast doen dalen. Ze vermoedt dat het beleidsvoerende vermogen van de directie zal besproken worden in de aanloop tot het loopbaanpact. Voor de Operatie Tarra is het belangrijk dat er goede vorderingen worden gemaakt met het loopbaanpact. Als dat niet het geval is, dan zal de minister een aantal zaken los van het loopbaanpact moeten aanpakken.

Zijzelf heeft een bevraging georganiseerd over verschillende aspecten van het lerarenberoep, onder meer over de taakbelasting. Heel wat leerkrachten hebben daarop gereageerd. Er waren 3513 respondenten. Daaruit blijkt dat de taakbelasting nog steeds toeneemt. De opmerkingen in de enquêterubriek Taakbelasting sluiten naadloos aan bij de opmerkingen van deze morgen. Een leerkracht merkt bijvoorbeeld op dat het administratieve werk veel energie, tijd en kennis vergt en dat hij die kennis niet meekreeg in de opleiding. Ze merkt op dat ook Koen Daniëls suggereerde dat de lerarenopleiding een steun kan zijn bij de Operatie Tarra. Een andere leerkracht stelt vast dat de digitalisering een steeds groter deel van het privéleven opeist. Op een gestuurde mail verwacht men binnen de 24 uur een antwoord, ook in het weekend. In dat verband is de spreekster voorstander van digitale hygiëne. Men moet op tijd ontspanning kunnen nemen. Men kan geen beroepsvreugde putten uit taken die als nutteloos

worden gepercipieerd, integendeel, dan neemt de stress toe. Ook als de planlast vermindert door een betere kwaliteitszorg en door een grotere professionaliteit van de directies, dan nog zullen sommige leerkrachten bepaalde administratieve taken als nutteloos blijven percipiëren. Het is een belangrijke uitdaging om die perceptie te keren.

Het stemt haar tevreden dat er in deze regeerperiode vorderingen worden gemaakt voor de vermindering van de planlast. Het zal echter moed vergen om bepaalde taboes aan te pakken. Ze vraagt zich af of er met de pedagogische begeleiding geen overleg kan georganiseerd worden over de kwaliteitszorg en over Inspectie 2.0. Veel respondenten zien de pedagogische begeleiding momenteel niet als een grote steun. Zij vindt het vooral belangrijk dat de pedagogische begeleiding aanwezig is in de klas, om de leerkracht te versterken.

Uit de bevraging die ze heeft georganiseerd, maakt ze op dat er over het statuut een grondig debat moet worden gevoerd. Dat is namelijk een belangrijke bron van frustratie voor de directies, samen met de verlofstelsels. Ze vindt dat er meer transparantie nodig is en minder beton. De vaste benoeming ziet ze namelijk als beton. Het openbreken van die grendel kan zorgen voor verminderde planlast en voor een sterker organisatorisch vermogen in het onderwijs.

1.6. Tussenkoms van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels weet dat de discussie over de planlast gegroeid is uit de doelstelling om binnen het onderwijs goede mensen aan te trekken en te behouden. Goede leerkrachten kiezen voor het onderwijs omwille van het lesgeven zelf. In de loop van de jaren drongen de maatschappelijke verwachtingen echter steeds verder binnen in de kerntaken. Samen met de organisatie van het personeelsbeleid zorgt dat fenomeen voor burn-outs bij de ervaren leerkrachten en voor een snellere uitstroom van jonge leerkrachten.

De Operatie Tarra is gegroeid vanuit het actieplan 'Kom op tegen planlast' uit 2013. Het is goed dat de minister nog wat dieper is ingegaan op die bezorgdheden van de leerkrachten. Er is dus wel een zekere uitbreiding, maar in wezen heeft het lid vandaag niets nieuws gehoord. Het is bijvoorbeeld de bedoeling om de eindtermen concreter te maken en om ze te koppelen aan de leerplandoelen zodat ze gemakkelijker hanteerbaar zullen worden voor de leerkrachten. Er wordt gewerkt aan een vereenvoudiging van het Inschrijvingsdecreet. In het kader van de kwaliteitseisen werkt de minister aan Inspectie 2.0 omdat er klachten zijn over de onduidelijkheid van de normen en over een overdreven vraag naar documenten. Ook het digitale platform DISCIMUS moet leiden tot een betere afstemming en tot planlastvermindering. Ook het loopbaandebat wordt opnieuw bekeken in het kader van de Operatie Tarra. Binnen het Masterplan Scholenbouw zal de aanvraagprocedure worden vereenvoudigd. Er zitten ook elementen van planlast verweven in het CLB-dossier, in het M-decreet, in de discussie rond de pedagogische begeleidingsdiensten en in het zorgverhaal.

De belangrijkste elementen in het huidige Tarraplan zijn de acties die de sluimerende planlast moeten aanpakken. Ook daarover kan men al aanwijzingen vinden in het actieplan van 2013, bijvoorbeeld het in elkaar puzzelen van lesroosters, de functioneringsgesprekken en de evaluaties, de verwachtingen van ouders, de communicatieproblemen die het gevolg zijn van taal- en cultuurverschillen, de toenemende juridisering waardoor leerkrachten steeds meer dingen op papier moeten zetten, de opvoedingstaak die steeds vaker aan het onderwijs wordt toegewezen, de aandacht voor orde en tucht die extra papier genereert omwille van de noodzakelijke opvolging. Al die dingen vergen extra organisatie die niet direct gekoppeld is aan de lesopdracht. De leerkrachten worden ook geconfronteerd met de opstandigheid en de schoolmoeheid van de leerlingen. De

werkbelasting neemt ook nog toe ten gevolge van het verzwaarde zorgbeleid. De scholengemeenschap genereert soms meer werk dan ze resultaten oplevert. Al die dingen komen eigenlijk voort uit het document van 2013.

In die zin blijft ze vandaag dus ook wat op haar honger zitten. Voor een deel loopt het plan al, maar voor bepaalde problemen is er nog altijd geen oplossing gevonden. Ze had verwacht dat de focusgroepen zouden voortbouwen op de conclusies van het actieplan van 2013 en dat er vandaag concrete voorstellen zouden worden geformuleerd voor de resterende problemen. Ze beseft wel dat het belangrijk is dat de minister en de administratie met het werkveld in contact komen. Om dubbel werk in de toekomst te voorkomen, suggereert ze om een meldpunt op te richten dat voortdurend nagaat of de regelgeving leidt tot onnodige werkdruk en taakbelasting. Ze wil weten hoe de minister tegenover dat idee staat.

Ze hecht ook veel belang aan een sterk leiderschap. De directeur bepaalt namelijk voor een stuk of er al dan niet meer planlast is op de werkvloer. De onderwijsinrichters moeten op hun beurt vertrouwen hebben in de directies. Ze moeten niet alles van bovenaf willen aansturen en uniformiseren. Welke initiatieven zal de minister nemen voor een sterk en autonoom directeurschap?

De leerkrachten en de directies moeten kunnen werken binnen een aangegeven kader, maar ze moeten dat kader zelf kunnen concretiseren binnen de schoolstructuur en -cultuur. De good practices kunnen een goede basis vormen, maar ze moeten kunnen worden aangepast aan de diverse scholen.

1.7. Tussenkoms van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe blijft, net als Kathleen Krekels, wat op zijn honger zitten. Hij hoopte dat er vandaag al heel wat structurele oplossingen zouden worden geformuleerd. Hij heeft goed geluisterd naar de voorstellen van de minister. Deze voorstellen zijn verdienstelijk, maar onvoldoende om de structurele problemen van de scholen op te lossen.

Burn-out is namelijk een groot probleem in het onderwijs, zowel bij de directie als bij de leerkrachten. Het beleid moet echter vooral op de leerlingen gericht zijn. De kwaliteitsbewaking bij de school kan ervoor zorgen dat de leerlingen op een betere manier les krijgen en dat de leerwinst verhoogt.

Het verdere debat zal in overleg met alle geledingen van het werkveld moeten blijven verlopen. Zo niet zal deze operatie niet veel opleveren.

Hij is lang directeur geweest binnen het basisonderwijs. Hij zal nu een aantal concrete problematieken aankaarten die gebaseerd zijn op die ervaring. Hij zal ook een aantal aanbevelingen formuleren die misschien inspiratie kunnen bieden voor de werkgroep en voor de minister.

Vooreerst stelt hij vast dat de scholen bang zijn voor doorlichtingen. Dat geldt ook voor de sterke directeurs en de directeurs die proberen om de planlast te beperken. Sterke directeurs ervaren misschien minder planlast in hun school. Soms zijn ze echter onvoldoende lang in dienst om juist te kunnen inschatten wat moet voor de inspectie en wat niet.

De minister merkte op dat het hoofd van de inspectie stelde dat de school alleen moet kunnen bewijzen dat ze wettelijk in orde is om subsidies te kunnen ontvangen. Voor de rest moet ze kunnen aantonen dat de neuzen in dezelfde richting staan, en hoeft men niet alles op papier te zetten. Dat is echter niet helemaal juist. Bij een doorlichting in zijn school, in januari 2015, waren er twee

inspecteurs, een relatief nieuwe en een met een lange staat van dienst. De nieuwe inspecteur vroeg niet veel documenten op, maar de oudere inspecteur des te meer.

De minister vindt dat het debat tussen de inspectie en de pedagogische adviseurs gevoerd moet worden. Het probleem is echter dat een inspecteur geen informatie mag geven en geen aanbevelingen mag formuleren, want dat is een taak van de pedagogische adviseur. Deze adviseurs zijn echter vooral actief in de begeleiding van scholen die een slecht advies hebben gekregen. Ze zijn onvoldoende talrijk en daarom hebben ze niet meer de tijd om scholen te ondersteunen die vooral praktijkvoorbeelden willen. Hij vindt dat de pedagogische adviseurs meer proactief moeten optreden. Hierbij verwijst hij naar de tussenkomst van Koen Daniëls die pleitte voor meer afspraken rond de taakverdeling van de pedagogische adviseurs. De hogere overheid zou alle actoren bij elkaar moeten brengen om een afsprakennota uit te werken voor de inspecties en de pedagogische adviseurs zodat de scholen weten waar ze aan toe zijn. Hij besluit dat er meer transparantie nodig is over de manier waarop de scholen zich kunnen voorbereiden op de doorlichting.

Hij stelt vast dat het preventiebeleid in veel scholen ook een verantwoordelijkheid is van de directie. Als de scholengroep zijn verantwoordelijkheid kan opnemen, dan is er geen groot probleem. In veel scholen is dat echter niet het geval. Dan moeten de directies bijvoorbeeld de toestand van de elektriciteit in de school in het oog houden. Ze moeten ook weten wie daar mag aan werken en wie niet. Dat wordt door de inspectie grondig gecontroleerd.

De inspectie vraagt dat de school kan bewijzen dat de leerkrachten op het einde van de derde kleuterklas in voldoende mate de ontwikkelingsdoelen hebben nagestreefd en dat de leerlingen op het einde van het zesde leerjaar de eindtermen hebben bereikt. Het speelt geen rol of men dat doet aan de hand van een methode. De meeste scholen kiezen voor een methode, maar dan moeten ze wel aftoetsen of de methode alle eindtermen dekt. Als dat niet het geval is, dan moet de school zorgen voor extra materiaal.

De koepels zorgen voor leerplannen. Hij vindt het belangrijk om daar wat eenheid in te brengen. Als de hogere overheid de ontwikkelingsdoelen en de eindtermen aanpast aan pedagogische of maatschappelijke vernieuwingen, dan moeten er nieuwe leerplannen worden gemaakt. Dat gebeurt voortdurend. Men heeft drie jaar de tijd om een nieuw leerplan te implementeren in de school. Dat zorgt telkens voor veel stress bij de leerkrachten.

Hij kan niet akkoord gaan met de opmerking in de studie dat de leerkrachten het niet vervelend vinden dat ze alles moeten bijhouden in het kader van het digitale zorgsysteem. Dat systeem zorgt namelijk voor een enorme planlast. Men evolueert meer en meer naar een individuele begeleiding van de kinderen. Die evolutie zal nog versterkt worden door het M-decreet. De leerkrachten steken veel tijd in de afname van lees-, spelling- en rekentesten en in de verwerking van individuele leerlingengegevens, om tot een goed zorgbeleid te komen. Dat is een belangrijk item bij de doorlichting door de inspectie.

De CLB's moeten met een beperkt aantal personeelsleden in heel wat scholen helpen bij het afnemen van testen en bij het multidisciplinair overleg. Daarenboven moeten ze proberen om diverse trajecten tot een goed einde te brengen. Dat gebrek aan middelen zorgt ook voor heel wat frustraties.

Hij beseft dat de leerkrachten en de directies over heel wat mogelijkheden tot professionalisering beschikken. Er zijn heel wat nascholingstrajecten. De scholen moeten een nascholingsplan voorleggen. Leerkrachten en directies kunnen het

best van elkaar leren door school- en netoverschrijdend bij elkaar te gaan hospiteren.

Er zijn echter geen extra uren voor de opvang van de klassen in de tussentijd. Elk bedrijf en elk openbaar bestuur heeft zijn ICT-specialisten. Zijn scholengroep, die bestaat uit zestien basisscholen, beschikt over een voltijdse ICT-verantwoordelijke en een vier vijfde pedagogische ICT-verantwoordelijke. Dat is onvoldoende. Sommige leerkrachten zijn lang geleden afgestudeerd en hebben nooit voldoende ICT-bagage verworven, hoewel dat van hen verwacht wordt.

Leiderschap is cruciaal voor de goede werking van een school. Het gebeurt echter vaak dat een leerkracht plots directeur wordt, om een zieke directeur te vervangen, en dan is er geen structurele omkadering om de beginnende directeur te ondersteunen. In sommige scholengroepen heeft de coördinerende directeur de opdracht om nieuwe directies te ondersteunen. Het is echter wettelijk niet geregeld. Als men ervoor kiest om de punten anders te gebruiken, dan zijn er geen coördinerende directeurs die ondersteuning kunnen bieden.

De minister heeft een heel aantal dingen opgesomd die de administratieve belasting kunnen verminderen, onder meer de schoolinterne processen en de administratieve ondersteuning. Hij denkt dat dat ruim onvoldoende zal zijn. In kleinere basisscholen is er namelijk geen voltijdse administratieve ondersteuning. Tijdens bijscholing en vergaderingen moet de directeur dan de telefoon van de school doorschakelen. Dat is een structureel probleem.

Met deze voorbeelden wil hij aantonen dat men de Operatie Tarra nooit tot een goed einde zal kunnen brengen met de kleine ingrepen die tot nog toe werden aangekondigd. Om tot een reële planlastvermindering te komen, zal men structurele veranderingen moeten doorvoeren.

Het rapport benoemt de problemen zoals ze zijn. Daar werden echter geen doorgedreven maatregelen aan gekoppeld om die problemen aan te pakken.

Afsluitend verklaart hij zich steeds bereid om mee te werken aan een vermindering van de planlast, in het belang van de kinderen.

1.8. Tussenkomen van Kathleen Helsen

Kathleen Helsen, voorzitter, bekijkt de zaak alleszins positiever dan bepaalde andere sprekers. Sinds de vorige eeuw heeft men in deze commissie al herhaaldelijk gevraagd om hierover een plan van aanpak uit te werken. In de vorige regeerperiode hebben onderzoekers de problematiek in kaart gebracht. In al die jaren is het echter de eerste keer dat er stappen worden gezet om deze complexe problematiek echt aan te pakken. Dat is een enorme stap vooruit.

Iedereen zal daarin zijn verantwoordelijkheid moeten opnemen, niet alleen de minister, maar ook de administratie en het parlement. Deze commissie zal er moeten over waken dat de decreten die ze goedkeurt voldoende ruimte laten voor implementatie door het werkveld. Ook in andere commissies worden er soms voorstellen gelanceerd die de planlast in het onderwijs kunnen doen toenemen. Het parlement moet er ook over waken dat er voorzien wordt in monitoring en evaluatie. Het zal er wel op aankomen om de partners op het terrein mee te krijgen. Zo niet zal de overheid niet veel betekenisvolle stappen vooruit kunnen zetten.

In tegenstelling tot sommige andere sprekers, heeft ze bij de voorstelling van het plan en in de toelichting van de minister wel gehoord hoe men die problematiek wil aanpakken. Die maatregelen staan trouwens ook opgesomd in de beleidsnota

en in de beleidsbrief. Ze hoopt dat men dat kan realiseren in deze regeerperiode. Het loopbaandebat is aan de gang. Daarbij dient men ook rekening te houden met de problematiek van de planlast. Een goed personeelsbeleid, met voldoende aandacht voor professionalisering van leerkrachten en directies, is van cruciaal belang. De regering wil ook de interne kwaliteitszorg van de scholen versterken. De externe kwaliteitszorg moet beter afgestemd zijn op de werking van de pedagogische begeleiding. Er moeten bruggen worden gebouwd tussen de pedagogische begeleidingsdiensten en de inspectie. Ook de schaalvergroting, met de bijhorende grotere en sterkere besturen, biedt enorme kansen om de planlast te verminderen.

Het veld meekrijgen is van het grootste belang. Iedereen moet zijn verantwoordelijkheid nemen. De minister suggereerde dat deze commissie een bevraging zou doen bij de partners op het terrein. Ze denkt dat deze commissie bereid is om haar verantwoordelijkheid op dat vlak op te nemen.

Deze oefening is vooral gericht op het leerplichtonderwijs. De andere onderwijsniveaus zijn echter ook vragende partij voor een planlastvermindering.

2. Antwoorden van de minister en de administratie

Minister *Hilde Crevits* vat de antwoordronde aan met een spreekwoord: wie het kleine niet eert, is het grote niet weerd. Ze is ontgoocheld over de opmerkingen van sommige collega's die de inspanningen van de administratie afdoen als een kleinigheid. Elke ambtenaar binnen haar administratie is ervan overtuigd dat hijzelf mee het verschil kan maken in de planlastvermindering. Dat is belangrijk als men wil dat de netten, de koepels en de scholen daarin meegaan. Zijzelf waardeert de geleverde inspanningen ten zeerste.

Frank Vandenbroucke heeft, toen hij minister van Onderwijs was, hierover al een studie laten opmaken. Niemand heeft echter een concreet plan opgemaakt. Sommige mensen merken op dat ze meer structurele maatregelen verwacht hadden. Op dat vlak werden er ook enkele suggesties gelanceerd. Sommigen stellen voor om de bevoegdheid voor het beheer van de schoolgebouwen over te dragen naar een hoger niveau. Dat gebeurt al op een aantal plaatsen. Ze is echter niet van plan om de vrijheid van onderwijs aan banden te leggen. De scholen mogen ook in de toekomst de verantwoordelijkheid behouden om dat zelf te organiseren. Men stelde ook voor om een vademecum op te stellen. Er zijn echter al heel veel vademecums, met allerlei regeltjes. Een ander voorstel was het opmaken van netoverschrijdende leerplannen. Ze beseft wel dat de eindtermen vereenvoudigd moeten worden, maar, gezien de vrijheid van onderwijs, vindt ze het te verregaand om vanuit de overheid netoverschrijdende leerplannen op te leggen. Het is haar ook niet meteen duidelijk hoe men kan zorgen voor een planlastvermindering door te zorgen voor opvang en begeleiding in het kader van de brede school. Ze verwacht ook niet veel van het oprichten van een meldpunt of van het aanstellen van planlastcoördinatoren.

Ze beseft dat er nog een lange weg af te leggen is. Men zet echter elke dag kleine stapjes vooruit. Dat is de enige manier om in het onderwijs dingen in beweging te brengen.

Haar medewerkers van de administratie hebben uitgelegd dat men op zeven terreinen aan het werken is. De commissieleden hebben geen bijkomende mogelijke terreinen gemeld. Op elk terrein is er een werkgroep actief waarin telkens vakbonden, werkgevers en koepels vertegenwoordigd zijn.

Het eerste terrein is de niet-onderwijsgebonden regelgeving met een impact op het onderwijs. Het gaat dan onder meer over scholenbouw en over de bereke-

ningswijze van de pensioenen. Die regelgeving werd nu geïnventariseerd. In de toekomst is het de bedoeling om tijdig de nodige aandacht te besteden aan de nieuwe regelgeving die in de pijplijn zit.

Het tweede terrein is het curriculum. De eindtermen zullen op een sobere manier moeten worden geformuleerd. De leden van deze commissie zullen daarin een cruciale rol spelen. De scholen moeten voldoende vrijheid hebben in de manier waarop ze dat realiseren. De inspectie dient te controleren of een school globaal de eindtermen haalt. Ze hoeft dat niet te controleren per klas of per leerling. De leidend ambtenaar van de inspectie vindt dat de school een kwaliteitszorgsysteem mag ontwikkelen en dat men kan controleren op het systeemniveau. Steve Vandenberghe had het over een team van twee inspecteurs die een grondig verschillende werkwijze hanteren. Dergelijke voorbeelden mag men steeds aan haar doorgeven. In dergelijke gevallen moet men ingrijpen, want dat zijn niet de beleidslijnen van de inspectie.

Een derde terrein is de kwaliteitszorg en de onderwijsinspectie. Enige tijd geleden kwam er een scheiding tussen de pedagogische begeleiding en de inspectie. Nu is het blijkbaar nodig om de scheiding tussen beide gedeeltelijk weg te nemen. Een school die goed scoort, wil toch een aantal suggesties van de inspectie om zichzelf te verbeteren. Dat moet kunnen. Ze merkt op dat in het regeerakkoord is opgenomen dat de pedagogische begeleiding wat vaker aanwezig moet zijn in de klas. Er is inderdaad nood aan een nieuw afsprakenkader met de pedagogische begeleiding. Ze denkt dat Inspectie 2.0 en de visie van de leidend ambtenaar daarin een positieve rol kunnen spelen.

De digitalisering biedt enorme kansen. Misschien leidt die ook tot wat extra werklast. De zorg voor de specifieke onderwijsbehoeften van de leerlingen is groter geworden, maar dat is een goede zaak. Dat betekent dat meer kinderen dan vroeger de kans hebben om in het gewone onderwijs goede prestaties neer te zetten. Het is positief dat men daarvoor de nodige digitale middelen inzet. Als er een overdreven rapportering gevraagd wordt, wordt er ingegrepen. Ze betreurt wel dat een lastenvermindering door de overheid aangegrepen wordt door andere actoren om extra lasten in te voeren.

De minister stelt vast dat Kathleen Krekels wat bezorgd kijkt. Ze vermoedt dat dit te maken heeft met haar opmerking over het meldpunt. De digitale brievenbus van Operatie Tarra blijft echter bestaan. Daar kunnen praktijkvoorbeelden als dat dat werd aangehaald door Steve Vandenberghe gesignaleerd worden. Het is vooral belangrijk om een cultuur te creëren om zich niet te laten doen door de regulitis. Het is juist dat ook een sterke directeur bang is van de inspectie. Maar die zal wel kritische opmerkingen durven maken tegenover de inspectie, als hij dat nodig vindt. Ze denkt dat het goed kan zijn om good practices ter beschikking te stellen van de scholen.

Een vijfde terrein is het beleidsvoerend vermogen en de ondersteuning van de scholen. Men kan in beginsel natuurlijk elk probleem oplossen met extra middelen. Er is een enorme diversiteit in de manieren waarop de scholen omgaan met de eigen autonomie. Als elke school al wat meer in teamverband zou werken, dan zouden de prestaties al verbeteren. Enkele maanden geleden werd er in het gebouw van de onderwijsadministratie een netwerkevent georganiseerd. Daar konden leerkrachten good practices uitwisselen over het klasdoorbrekend werken en over het werken in teamverband. Als het zorgen voor kinderen meer een collectieve zaak wordt, verminderen de risico's op burn-out. De minister is bereid om wat meer ondersteuning te bieden op dat vlak, maar het heeft ook te maken met de bereidheid om bepaalde lang bestaande routines te doorbreken. Daarvoor is een directeur nodig die zich voldoende vernieuwend durft op te stellen. Die elementen maken deel uit van het loopbaandebat. Op dat vlak is dit

een cruciaal schooljaar. Op dit ogenblik zijn de sociale partners bezig met een vereenvoudiging van de verlofstelsels. De sociale partners overleggen ook over de opdracht van de leraar. De vraag is of men niet moet evolueren naar een soort van schoolopdracht waarbij het werk van de leraar niet langer uitgedrukt zou worden in een aantal uur dat hij voor de klas staat. De minister kan zich vinden in de manier waarop Ann Brussee dat geformuleerd heeft.

Het zesde terrein is informatie en communicatie. Ze erkent dat er inderdaad veel informatie naar de scholen gaat. Koen Daniëls somde al een aantal informatiebronnen op. De minister voegt daaraan toe dat er ook politieke partijen zijn die een nieuwsbrief sturen naar de directeurs. *Koen Daniëls* vult aan dat er zelfs individuele politici zijn die dat doen. *Hilde Crevits* beseft dat de overheid moet zorgen voor heldere informatie over de regelgeving. Ze benadrukt dat negentig percent van de formulieren van haar administratie een kwaliteitslabel heeft gekregen van de dienst Taal. Binnen de administratie is er ook een soort van formulierendokter die waakt over de beperking van het aantal formulieren en over de duidelijkheid ervan. Het kan natuurlijk altijd beter. Zo besepte men in de scholen blijkbaar niet dat jongeren met een verslag buitengewoon onderwijs, die een aangepast traject volgen binnen het gewoon onderwijs, geen diploma kunnen krijgen. Dat was nochtans expliciet gemeld aan de scholen. Misschien heeft dat te maken met de lay-out van de mededeling, maar er ligt natuurlijk ook een verantwoordelijkheid bij de ontvanger van de informatie.

Het zevende terrein is het personeel. De aangelegenheden die daarop betrekking hebben, zullen aan bod komen binnen het loopbaanpact. Daarover moet er tegen juni van dit jaar een akkoord worden gevonden. Ze is niet van plan om zwaar in te grijpen op de vrijheid van de scholen, onder het mom van de planlast. De vrijheid van onderwijs, die vastgelegd is in de Grondwet, heeft immers ook gezorgd voor een hoge kwaliteit van het onderwijs. Mensen kunnen kiezen voor een bepaald pedagogisch project. De scholen moeten bepaalde eindtermen halen. Ook in de toekomst moeten de scholen op dat vlak keuzes kunnen blijven maken. In de komende maanden wil ze tot een voldragen actieplan komen. Ze wacht echter niet op de voltooiing van dat plan om maatregelen te nemen. Daarbij focust ze inderdaad vooral op de schooladministratie. Het zal een grote uitdaging zijn om het onderwijs niet in te schakelen voor elk nieuw maatschappelijk probleem. Sommige sprekers merken op dat er op alle vlakken te veel veranderingen zijn in het onderwijs. Dat is juist, maar tegelijk hoort ze elke dag over dingen die onvoldoende geregeld zijn in het onderwijs. Ze hoopt het loopbaanpact te realiseren in juni. Ze zal daarbij rekening houden met de opmerkingen van de commissieleden.

Jeroen Backs gaat nog in op een aantal vragen. De verschillen tussen de netten, waar Jo De Ro naar vroeg, kwamen niet aan bod in het onderzoek. De organisatie van de school, de grootte van de inrichtende macht en de inbedding van de school in een bredere structuur hebben wel een impact op de manier waarop men de planlast ervaart. Als de scholen een beroep kunnen doen op bijvoorbeeld de stedelijke diensten voor het opnemen van een aantal taken, dan vermindert de planlast van de directies en wordt de expertise op dat vlak gebundeld. Kleine schooltjes hebben het veel moeilijker om op alle maatschappelijke uitdagingen een antwoord te blijven vinden.

Hij beseft dat de verschillende communicatiestromen tot verwarring leiden. De overheid kan echter pas communiceren wanneer een regelgeving definitief is goedgekeurd. De communicatie die daar soms vanuit stakeholders aan voorafgaat, is vaak deels opiniërend. Voor de overheid is het dan vaak moeilijk om achteraf de perceptie nog recht te trekken. De officiële communicatie moet zeker betrouwbaar zijn.

Ook de schaalgrootte van de softwareleveranciers van de administratieve pakketten voor scholen speelt een rol. Veel scholen werken met een softwarepakket van een groot bedrijf. Daar kan men sneller aanpassingen aan doorvoeren op basis van nieuwe regelgeving. Sommige scholen werken echter met een eigen softwarepakket. Zij hebben het soms moeilijk om dergelijke aanpassingen door te voeren. De secretariaatsmedewerkers hebben daar uiteraard het meeste last van. Hij hoopt dat het toekomstige beleid kan bepaald worden op basis van de resultaten van de audit die momenteel loopt over de huidige organisatie van de administratieve software voor scholen.

Aan het datawarehouse wordt er continu gebouwd. De komende jaren zal dat leiden tot een aantal nieuwe producten, zoals statistieken die gepubliceerd zullen worden op de algemene onderwijswebsite, en databundels voor de scholen. De focusgroepen waren daarvoor vragende partij.

De administratie heeft in haar onderzoek geprobeerd om niemand de zwartepiet door te spelen. Met zijn opmerking dat zwak leiderschap vaak gerelateerd is aan meer planlast, viseerde hij niemand. Dat was een algemene opmerking.

Een veranderende samenleving heeft ook een invloed op de scholen. Scholen moeten bijvoorbeeld leren omgaan met de nieuwe media. Ouders worden mondiger en veeleisender. De scholen moeten de kans krijgen om daarmee te leren omgaan. Er zal dus een schoolbeleid moeten worden uitgewerkt rond de bereikbaarheid van de leraar. Daarvoor is wellicht niet veel centrale actie nodig. Dat maakt deel uit van de professionalisering.

Koen Daniëls vroeg welke documenten er moeten klaargelegd worden voor de inspectie. Op die vraag kan hij niet voor de vuist antwoorden. Dat maakt deel uit van het referentiekader Inspectie 2.0 dat de inspectie aan het uitwerken is om een grotere eenduidigheid te realiseren.

Het is de bedoeling om binnen de begeleidingscommissie tot goede werkafspraken te komen met de sociale partners. De administratie heeft onderzocht wat zij, binnen haar bevoegdheid, kan doen voor een reductie van de planlast. De sociale partners zijn bereid om dezelfde oefening te doen. Het is niet de bedoeling om binnen deze discussie voorafnames te doen in grote dossiers zoals het eindtermendebat of het loopbaandebat. Het is wel de bedoeling om de vaststellingen van de Operatie Tarra mee te nemen in de beleidsprojecten.

De Vlaamse administratie waakt erover dat ze geen twee keer dezelfde gegevens opvraagt. Indien mogelijk levert de administratie ook gegevens aan voor onderzoekers. De Vlaamse overheid heeft echter geen zicht op de gegevens die door andere overheden worden opgevraagd bij de scholen. Het is in elk geval de bedoeling dat die andere overheden eerst gegevens opvragen bij de Vlaamse overheid. Ook daarover zal ze het gesprek met de onderwijsverstrekkers aangaan.

Het onderzoek van de administratie is gebaseerd op het onderzoek van professor Patrick Kenis en Peter Michielsens. Het bevestigt ook de resultaten van het onderzoek van 2013. De term 'irriterende regeldruk' werd niet gebruikt. Het onderzoek van de administratie ging meer kijken naar schoolinterne processen. Het is ook schooloverstijgend tot een aantal nieuwe, aanvullende conclusies gekomen. In een tweede ronde werd er in de focusgroepen ook gepolst naar oplossingen, maar dat verliep minder vlot. Die voorstellen, die opgenomen werden in het rapport, zullen de komende maanden opnieuw aan bod komen in de begeleidingscommissie van koepels en vakbonden. De administratie heeft een aantal scholen geselecteerd op basis van criteria zoals ligging, grootte, net en onderwijsvormen secundair onderwijs. Dan werden de directies opgebeld met de

vraag om leerkrachten af te vaardigen. Het lidmaatschap van een vakbond was zeker geen criterium. De administratie heeft daar trouwens geen zicht op. De directies hebben leerkrachten afgevaardigd die bereid waren om een input te doen. Het was niet de bedoeling om een volkomen representatieve vertegenwoordiging te realiseren. Dat zou meer tijd gevergd hebben en het zou ook duurder geweest zijn. De meeste van die leerkrachten kwamen spreken namens de hele school. Over het algemeen waren het ook ervaren leerkrachten, met een relatief hoge anciënniteit.

3. Aanvullende vragen en opmerkingen van de leden

3.1. Aanvullende tussenkomst van Jo De Ro

Jo De Ro heeft begrepen dat de minister van oordeel is dat het slagen van de Operatie Tarra een opdracht is van iedereen die met onderwijs bezig is. Hij denkt dat er ook in het parlement een Operatie Tarra kan gebeuren. Het is belangrijk om erover te waken dat nieuwe decreten niet tot bijkomende planlast leiden. Misschien moeten ook de vroegere decreten eens in dat licht bekeken worden.

Het baart hem zorgen dat grote onderwijsspelers de term 'staatsgreep' gebruiken voor een poging om de planlast te verminderen. Dit is inderdaad de meest verregaande en structurele poging om de planlast aan te pakken. Men zal dit moeten beoordelen op basis van de resultaten. Daarover wil hij duidelijkheid voor het einde van het parlementaire jaar. Zo niet zal het parlement via het organiseren van hoorzittingen druk moeten uitoefenen. Het onderwijs wordt geregeld via decreten, maar toch wordt er ook veel beslist buiten het parlement en buiten het Consciencegebouw. De leden van de Onderwijscommissie, van meerderheid en oppositie, kunnen een belangrijke bondgenoot zijn voor de minister, ook voor informele gesprekken met vakbonden, koepels of directies.

De overheidscommunicatie is inderdaad vooral gericht op beslist beleid. Er zijn echter nog heel wat andere informatiekkanalen. Het zou goed zijn als de overheid ook in de pre-beslissingsfase af en toe zou zorgen voor wat gerichte communicatie over de stand van zaken. Dat kan ook de onrust wegnemen. Hij wil weten of er een lijst is van de informatie die de scholen nu al krijgen van het departement en van de agentschappen. Dat kan ook interessant zijn voor de nieuwe directies, zeker in de kleinere scholen.

3.2. Aanvullende tussenkomst van Steve Vandenberghe

Steve Vandenberghe denkt dat zijn tussenkomst over de inspectie verkeerd begrepen werd. Hij heeft gezegd dat de verschillende inspecteurs eigen accenten legden. Hij benadrukt wel dat de inspectie haar werk op een heel correcte manier heeft gedaan in de scholen van zijn scholengroep. De ene directeur zal een klasbezoek ook anders aanpakken dan de andere. Hij heeft wel gevraagd naar overleg met de verschillende actoren, ook met de inspectie, om meer duidelijkheid te creëren.

Minister *Hilde Crevits* erkent dat *Steve Vandenberghe* een punt heeft. Als de directieve is dat men zo weinig mogelijk papier vraagt, dan kan het echter niet dat sommige inspecteurs toch veel papieren vragen. De verschillende inspecteurs moeten dezelfde regels volgen. De leidend ambtenaar moet daar een zicht op hebben.

3.3. Aanvullende tussenkomst van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels voelt zich persoonlijk aangesproken door de felle uitval van de minister in het begin van haar betoog. Ze bedoelde zeker niet dat er geen

voortgang geboekt werd. De minister weet van aanpakken. Ze hecht alleszins veel belang aan een verdere goede samenwerking met de minister.

Ze heeft alleen vastgesteld dat de elementen van het dossier van 2013 in het betoog van deze morgen opnieuw aan bod zijn gekomen. Er waren ook enkele aanvullingen. Ze denkt dat het goed is dat de minister doordrongen is van wat er leeft aan de basis. In die zin is dat natuurlijk een goede oefening.

Ze sluit zich aan bij de opmerking van Jeroen Backs over de communicatie. Scholen en koepels anticiperen vaak op regels die er nog niet zijn. Dat geldt ook voor de hervorming van het secundair onderwijs. De scholen zijn er al volop mee bezig, terwijl er eigenlijk nog niets beslist is. Ze denkt dat alle onderwijsactoren de verantwoordelijkheid hebben om op dat vlak een nieuwe cultuur te ontwikkelen.

3.4. Aanvullende tussenkomst van Ann Brusseel

Ook *Ann Brusseel* vond dat de minister nogal fel reageerde. Ze hoopt dat zijzelf duidelijk geweest is in haar boodschap: ze waardeert wat er allemaal gedaan wordt. De minister vindt dat de administratie eerst voor eigen deur moet vegen. Daarna kan men op dat vlak inspanningen gaan vragen aan de scholen. Dat is een goede redenering. Ze is wel bezorgd omdat men ook op andere punten verandering zal moeten kunnen brengen. Zo niet zullen de problemen blijven bestaan.

De meeste directeurs komen uit het lerarenberoep dat eigenlijk heel verschillend is. Soms verloopt die overstap goed, maar dat is niet altijd het geval. Het is niet haar bedoeling de zwartepiet door te schuiven naar de directeurs. Dit probleem moet structureel worden aangepakt. Ze veronderstelt dat dit ook zal gebeuren, want de minister heeft al te kennen gegeven dat ze veel belang hecht aan sterk leiderschap.

Vandaag was er een gedachtewisseling op basis van een presentatie van de minister en van de administratie. Binnenkort zal het rapport gepubliceerd worden op de website. Daarover kan er desgevallend opnieuw een gedachtewisseling worden georganiseerd.

3.5. Aanvullende tussenkomst van Caroline Gennez

Caroline Gennez benadrukt dat ook haar fractie, vanuit de oppositie, hoopt op een goede samenwerking. Alle voorstellen voor planlastvermindering moeten immers ter harte worden genomen. Ze bedankt de ambtenaren uitdrukkelijk voor het geleverde werk. Ze veronderstelt dat het niet evident is om alle opmerkingen te stroomlijnen, ook als het gaat om emotionele oprispingen van mensen uit het werkveld. Het is ook gemakkelijker om problemen aan te kaarten dan om oplossingen voor te stellen. Het aanreiken van een oplossingskader is echter een opdracht voor de minister, voor de administratie en voor de stakeholders op een overkoepelend niveau. Ze roept alle stakeholders op tot een constructieve samenwerking.

Ze kan de frustratie van de minister begrijpen. Ze is al 545 dagen minister van onderwijs, maar de huidige inventarisatie van problemen reikt niet veel verder dan de studie uit 2013. Vorig jaar heeft de minister in de plenaire vergadering gezegd dat ze de focusgroepen wilde afronden tegen mei 2015. In januari 2016 zijn we echter nog niet veel verder gekomen dan de inventarisatie. De minister zegde in haar beleidsbrief dat ze in het najaar van 2015 een globaal actieplan wilde voorstellen ter reductie van de planlast. Nu hoopt ze op juni 2016. De spreekster betreurt de opgelopen vertraging.

Ze komt nog terug op een aantal structurele voorstellen voor het verlagen van de planlast, die gebaseerd zijn op gesprekken met directies, leerkrachten en mensen uit het werkveld. Ze ontkent dat de leerkrachten nooit vragende partij zijn geweest voor een uniformisering van de leerplannen, met respect voor het pedagogische project van de verschillende netten en scholen. Integendeel, beginnende leerkrachten vragen naar een pedagogisch richtmodel, ter ondersteuning van hun taak. Dat heeft niets te maken met een inperking van de vrijheid van onderwijs.

Planlast is uiteraard altijd subjectief. De ervaring verschilt van leraar tot leraar en van school tot school. Het lesgeven, het begeleiden van de leerlingen en hun eigen professionalisering, dat zien de leraren als hun kerntaak. Leerkrachten hebben echter ook andere opdrachten zoals de middagbewaking of de buitenschoolse opvang. De directies hebben het niet altijd gemakkelijk om dat van de leraren af te dwingen. Dat zorgt ook voor spanningen in het korps. De overheid zou de directie kunnen versterken door de brede school te ondersteunen, door de opdrachten die niet tot de kerntaak van de leraar behoren uit te voeren via andere actoren in een netwerk van vrijwilligers, verenigingen en andere zorgenden in het onderwijs. Dat vormt wel degelijk een instrument om ook de planlast – subjectief en objectief – te verminderen en om de taak van de leraar duidelijker af te lijnen.

Ook haar opmerking over het beheer van gebouwen is eigenlijk niets nieuws. In het katholiek onderwijs maakt men een prioriteit van Bestuurlijke Optimalisering en Schaalvergroting. Daarmee wil men de inrichtende machten en de schoolbesturen professionaliseren om op een hoger niveau te kunnen werken, onder meer rond infrastructuur. Het gemeenschapsonderwijs is vandaag al georganiseerd in scholengroepen. Ze ziet niet in waarom dat een bedreiging zou zijn voor de vrijheid van onderwijs. De vrijheid van onderwijs is een belangrijk iets. Men mag ze echter niet gebruiken om een discussie onmogelijk te maken. De minister zegt dat ze constructief wil inspelen op alle voorstellen van de commissie, van het werkveld en van de stakeholders. Ze veronderstelt dat die constructieve houding ook geldt voor de voorstellen van haar fractie. De minister heeft gelijk, wie het kleine niet eert, is het grote niet waard. Het lid wil echter ook nog een ander spreekwoord citeren: wat baten kaars en bril als de uil niet zien en wil. Haar fractie verwacht van de minister daadkracht om de planlast effectief te reduceren.

3.6. Aanvullende tussenkomst van Koen Daniëls

Koen Daniëls staat achter de maatregelen die door de minister werden voorgesteld. De minister moet de opmerkingen van de parlementsleden interpreteren als een vorm van steun. Men mag echter niet te snel tevreden zijn: er moet zeker meer aandacht zijn voor het mesoniveau. De maatregelen die zorgen voor administratieve overlast werden ooit met een duidelijke bedoeling ingevoerd. Dat geldt ook voor de maatregelen van de koepels, de pedagogische begeleiding en de CLB's. Het kan niet de bedoeling zijn dat de planlast die door de administratie met veel moeite wordt afgebouwd, vervangen wordt door regeltjes van andere onderwijsactoren.

Hij stipt nog twee zaken aan waar men nu niet verder op ingegaan is. Vooreerst moet men in de lerarenopleiding de leerkrachten kritische rust aanbevelen. Het is niet de bedoeling dat de leraren elke seconde van een les uitschrijven. Leraren moeten beseffen dat ze niet meteen volop in actie moeten schieten als er iemand een interessante suggestie formuleert voor het onderwijs.

Verder wil hij de stand van zaken van Inspectie 2.0 kennen. Dat werd nog niet behandeld in het parlement. Daarover wil hij ook nog wat meer overleg. De

inspectie onderzoekt de kwaliteit in de scholen. De scholen hebben een eigen idee over wat ze goed doen, en dat hangt samen met hun visie op doorlichting en inspectie. Misschien vragen sommige inspecteurs dingen die ze niet zouden moeten vragen. De inspectie blijft echter waardevol. In veel landen wordt daarvoor momenteel nog het CIPO-model gebruikt. Er is een lijst van documenten die opgevraagd worden door de inspectie. Wat daar niet opstaat, hoeft men ook niet te geven. Zijn concrete vraag is wel hoe de scholen moeten aantonen dat ze werken aan horizontale en verticale leerlijnen als ze daarvoor niet kunnen verwijzen naar dingen zoals vakverslagen. Dan komt men uit bij verklaringen op eer. Het onderwijs heeft vaak last van een horror vacui. Wat leeg is, wil men opvullen. Iedereen heeft daar last van.

3.7. Aanvullende tussenkomst van Jos De Meyer

Jos De Meyer vindt dat er een belangrijke aanzet gegeven werd. Men moet er uiteraard verder werk van maken. Men mag zich echter geen illusies maken. Het probleem zal binnen enkele maanden of jaren nog niet opgelost zal zijn. De onderwijscultuur is immers doordrongen van regeltjes. Sommigen vinden ook dat alle regeltjes gecontroleerd moeten worden. Dat maakt het proces juist zo bijzonder complex. Hij vreest zelfs dat het werk niet afgelopen zal zijn op het einde van de regeerperiode. Bij de vorige ministers heeft hij op dat vlak trouwens niet dezelfde inspanningen opgemerkt.

De belangrijkste prestatie van de minister op het vlak van planlastvermindering was zijns inziens het recentste genummerde decreet. De minister heeft dat kunnen beperken tot de essentie. Bovendien kwam het decreet op tijd zodat de scholen voor de vakantie op een ordentelijke manier het schooljaar konden voorbereiden. Hij kan de minister alleen aanbevelen om dat de volgende jaren opnieuw te doen.

4. Slotreplieken van de minister

Minister *Hilde Crevits* geeft nog een voorbeeld van een onbestaande regel waarop de scholen zich toch voorbereiden. Een studente had begrepen dat de minister beslist had dat er met alle toetsen rekening moest worden gehouden en dat het belang van de proefwerken minder werd. Ze stelt dus vast dat de school de overheid gebruikt als extern dwangmiddel.

Er is al een kader voor Inspectie 2.0, maar de uitrol is er nog niet. Ze denkt dat de onderwijsinspectie dit graag zal komen toelichten in deze commissie. De inspectie wil alleszins meer rekening houden met de interne kwaliteitszorg in de scholen.

Caroline Gennez merkte op dat ze er in de tijd dat ze minister is nog niet in geslaagd is om de nodige maatregelen te nemen. Sp.a is echter tien jaar bevoegd geweest voor Onderwijs. Frank Vandenbroucke had de verdienste om een halve pagina te wijden aan planlastvermindering. Pascal Smet gebruikte het woord planlast slechts één keer in de hele beleidsnota. In de voorbije regeerperiodes werd er geen enkele maatregel genomen die geleid heeft tot een vermindering van de planlast. Daarom vraagt ze om wat voorzichtig te zijn met woorden als verzuimen als het gaat over haar inspanningen en die van de administratie.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Kathleen KREKELS
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bso	beroepssecundair onderwijs
CIPO	context, input, process, output
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
dko	deeltijds kunstonderwijs
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
gon	geïntegreerd onderwijs
hrm	humanresourcesmanagement
ICT	informatie- en communicatietechnologie
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OD	decreet betreffende het onderwijs (genummerd onderwijsdecreet)
Reprobel	Beheersvennootschap voor de inning en verdeling van kopieerrechten ten behoeve van auteurs en uitgevers
SABAM	Société d'Auteurs Belge – Belgische Auteurs Maatschappij
SEMU	Société des Editeurs de Musique/Muziekuitgevers
TADD	tijdelijke aanstelling van doorlopende duur